

тісному взаємозв'язку з учнями, батьками, медичними працівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, усіма тими, хто зацікавлений у збереженні та зміцненні здоров'я дітей, спроможні створити здоров'язбережувальне освітнє середовище.

Отже, вирішення проблеми збереження здоров'я дітей та підлітків потребує тільної увага всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, представників громадськості. Однак особливе місце та відповідальність з оздоровчій діяльності відводиться освітній системі, яка повинна й має всі можливості для того, щоб зробити освітній процес здоров'язберігаючим. і в цьому випадку мова йде вже не просто про стан здоров'я сучасних школярів, а про майбутнє України.

Список використаних джерел

1. Ващенко О., Свириденко С. Здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах. *Директор школи*. 2006. № 20. С. 12–15.
2. Мешко Г.М. Формування компетентності здоров'язбереження у майбутніх педагогів. *Професійні компетенції та компетентності вчителя*: Матер. регіон. наук.-практ. Семінару. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. С. 17–21.
3. Рубан Н. Здоров'ятворчі та здоров'язбережувальні технології. *Палітра педагога*. 2010. № 2. С. 12–17.

УДК 378. 37.014.5: 37.014.3

Круль Л. М.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

Матішак М. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
(Івано-Франківськ, Україна)*

ДЕМОКРАТИЧНІ ЦІННОСТІ У ЗМІСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

У сучасному суспільстві зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів, оскільки саме від них залежить якісний розвиток, навчання і виховання майбутніх поколінь. Свідомого, активного громадянина може виховати тільки педагог, який сам володіє такими якостями. Відтак професійна підготовка покликана забезпечувати цілісне, гармонійне становлення особистості майбутнього фахівця з пріоритетом цінностей демократії, свободи, громадянської свідомості. З цього приводу в Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що одним з пріоритетних завдань є «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах» [1]. Цілеспрямоване формування такої особистості можливе за умови демократизації педагогічної освіти в різних площинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблема демократизації освіти є актуальною і практично значущою. Загальні засади організації освітнього процесу за демократичними принципами обґрунтовують В. Андрущенко, В. Кремень, В. Огнев'юк, О. Сухомлинська та інші. Демократизацію університетської освіти досліджують С. Кострюков, Л. Панченко, І. Силадій, І. Сопівник та інші. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО висвітлено в працях Г. Беленької, Л. Зданевич, К. Крутій, Н. Лисенко, М. Марусинець, О. Семенова та ін.

Мета статті – дослідити теоретико-методичні засади впровадження демократичних цінностей в процес професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО.

Поняття «демократії» у сучасній науковій літературі дедалі частіше використовується в освітній галузі, яка має значний потенціал для формування культури особистості та громадянського суспільства загалом. Хартія Ради Європи з освіти стверджує, що практика та заходи щодо викладання та навчання повинні відповідати і сприяти цінностям та принципам демократії та прав людини; зокрема, управління навчальними закладами, включаючи школи, повинне відображати і пропагувати цінності прав людини та сприяти розширенню прав і активній участі учнів, педагогічних кадрів та зацікавлених сторін, включаючи батьків [4]. Таким чином розвивається соціальна згуртованість, стимулюється міжкультурний діалог, визнається різноманітність і цінність кожної особистості.

С. Кострюков аналізує сутність поняття «демократичні цінності» й зазначає, що демократія передбачає особисту свободу, реальні можливості й прояви соціально-політичної активності, право діяти на власний розсуд, свободу совісті, слова. Базовими демократичними цінностями, на думку дослідника, є справедливість і рівність [2, с. 7]. Окрім зазначеного, у контексті оновлення освітнього простору закладу вищої освіти вагомими в структурі особистості є демократичні цінності свободи, відкритості і толерантності. Перелічені цінності обґрунтовують демократичну організацію професійної підготовки майбутніх педагогів.

Процес формування демократичних цінностей студентської молоді, на думку С. Кострюкова, здійснюється під впливом низки чинників, а саме: вплив соціально-політичного середовища (макросередовище); вплив близького оточення (мікросередовище); засоби масової інформації; чинник освіти, виховання і демократичного самовиховання особистості [2, с. 8].

Нормативні матеріали Ради Європи з питань освіти та прав людини цілісний підхід до означеного процесу здійснюють у трьох напрямках: навчання *про*, *для* і *через* демократію і права людини [3, с. 11]. Докладніше розглянемо деякі теоретико-методичні аспекти процесу засвоєння майбутніми вихователями ЗДО демократичних цінностей в освітньому процесі закладу вищої освіти відповідно до означених напрямів, а саме: пріоритет гуманістичної парадигми в освіті; демократичне спрямування змісту освітніх компонентів; запровадження активних методів навчання; засвоєння вікових та індивідуальних особливостей формування основ демократії дітей дошкільного віку в освітньому процесі ЗДО тощо.

Пріоритетними для організації професійної підготовки майбутніх вихователів мають бути методологічні підходи, які відповідають гуманістичній парадигмі освіти, як-от: особистісно орієнтований, аксіологічний, компетентнісний тощо. Саме гуманістична парадигма передбачає визнання цінності особистості кожного з учасників освітнього процесу, партнерських взаємостосунків між викладачами і студентами. Таким чином реалізуються демократичні цінності свободи і

толерантності. Засвоюючи означені цінності під час навчання у закладі вищої освіти, майбутні вихователі зможуть зреалізувати таку схему взаємостосунків у майбутній професійній діяльності керуючись уже сформованими ціннісними орієнтаціями.

Демократичне спрямування змісту освітніх компонентів циклів загальної та професійної підготовки. Зміст освіти має відображати об'єктивне, критичне розуміння проблем окремих дисциплін, має давати можливість студентам вибору альтернативних підручників, посібників. Одна з можливостей забезпечення демократизації змісту освіти є наявність вибіркових дисциплін у навчальних планах професійної підготовки здобувачів освіти.

Значний вплив на формування культури демократії здобувачів освіти здійснює використання активних та інтерактивних методів навчання. Наприклад, розвиток умінь взаємодіяти в малих групах, здатність з повагою ставитися до думки інших, стимулюють можливості для розвитку критичного й аналітичного мислення тощо.

Вагомим аспектом професійної підготовки майбутніх вихователів є засвоєння вікових та індивідуальних особливостей формування основ демократії дітей дошкільного віку в освітньому процесі ЗДО тощо. У процесі вивчення психолого-педагогічних та методичних дисциплін доцільно виокремити форми, методи і засоби, які доцільно використовувати для демократичного виховання дітей дошкільного віку. Окрім зазначеного, актуальним є залучення здобувачів вищої освіти до аналізу комплексних та парціальних програм розвитку дітей дошкільного віку щодо висвітлення в їх змісті окремих аспектів демократичної освіти, громадянського виховання, ознайомлення з правами дітей тощо.

Таким чином, необхідно забезпечити комплексний підхід до засвоєння цінностей демократії майбутніми вихователями ЗДО на методологічному, змістовому, діяльнісному рівнях. Водночас, враховуючи специфіку педагогічної діяльності, доцільно не лише формувати особистісні цінності майбутніх вихователів, а й забезпечувати їх методичну готовність до демократичного та громадянського виховання дітей дошкільного віку. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виявленні інноваційних підходів до формування демократичної культури здобувачів освіти педагогічних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/>
2. Кострюков С. В. Формування демократичних цінностей студентської молоді в трансформаційний період : автореферат дис ... канд. філософ. наук: 09.00.10 ; Ін-т вищ. освіти АПН України. Київ, 2004. 150 с.
3. Навчаємо демократії: Базові матеріали з освіти для демократичного громадянства та прав людини для вчителів / Р. Голлоб, П. Крапф, О. Олафсдоттір, В. Вайдінгер; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер : пер. з англ. та адапт. Л. І. Парашенко. Київ : Основа, 2011. Т. 1. 164 с.
4. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/council-of-europe-charter-on-education-for-democratic-citizenship-and-human-rights-education>.